Kalász István

Kanyar

Apám állása miatt költöztünk oda. Az iskolához a folyópart fölött vezetett az út, majd át kellett menni az országúton, és tovább a dombok között. Igen, a dombokon túl épült a város, az új lakóházak között malterszag terjengett, a központban volt rendőrségi épület, vegyesbolt, lett fodrászat, étterem, épült víztorony, park, iskola. A húgom meg én a telepről jártunk a városi iskolába, félóra volt az út, csoszogtunk egymás mögött. Síkos és puha volt az ösvény, a folyón uszályok jöttek, koszos, rozsdás vasdarabok, mi fent egyensúlyoztunk, billegtünk, lent a sziklák, a víz – aztán kiszélesedett, balra kanyarodott az út, az emelkedőhöz vezetett, végül elértünk a betonúthoz. És ekkor jött a veszély: az úton egy kanyarban kellett átvágnunk – reggel viszont folyamatosan jöttek-mentek a teherautók. A szürke dömperek, öreg, böszme gépek földet, követ, csöveket vittek – épült a bánya, a dombok mögött a város, épült a Vasmű. AZ ÚJ VILÁG, üvöltött az igazgató az iskolai ünnepségen, nektek készül a jövő. A húgom meg én a szürkületben álltunk-vártunk az út szélén, a kanyarból jöttek a teherautók, dudáltak, nem lassítottak… De át kellett mennünk. Az iskolába. Anyám mondta, miközben egyre rázott: Át kell menni. Te vagy a nagyobb. Te döntöd el. Érted? Te vagy a vezér. Azt mondta: te vagy az idősebb, a tapasztaltabb. Át kell mennetek az úton. Neked kell figyelned, és azt mondanod, hogy most… Futás.

Anyám vékony, zöld szemű, fekete hajú nő volt. Fürge, okos, pedáns, gyors, mégsem kellett apámnak. Apám inkább egy kövér, szőke nőt választott bent, a városban. Egy vasárnap költözött át hozzá, a nő a központban lakott, új házban, szemben az orvosi rendelővel, a ház előtt lámpák égtek.

Gyorsak a teherautók? Nézz rám: akkor is át kell mennetek, sziszegte anyám. Menni kell az iskolába, hogy legyen belőled valami. A húgod úgy álljon, hogy takard. Neked kell védened őt a testeddel. És mutatta anyám a konyhában, a komód előtt, ha onnan jön a teherautó, te itt állsz, itt vár a húgod mögötted. Érted? Te vagy a felelős, fogod a kezét. Te véded az életét. Érted? És amikor azt mondtam, Anya, ő semmit sem tesz, anyám ütött, hatalmas pofont kaptam, megtántorodtam, Te vagy, kiabálta anyám, te vagy most a férfi!

Éjjel arra gondoltam, én vagyok a felelős, de az én karomat töri el a teherautó, az én vérem feketéllik a dömper abroncsán, a húgom

visszaugrik majd az útról. Ő mögöttem áll, ő megússza. Engem meg majd eltemetnek, jön a tanárnő, jönnek a telepről, ott áll anyám is, egyetlen fekete ruhájában, ami elöl foltos, ott áll a szőke nő a városból, apám nője (Az a nyafogó irodista picsa… anyám így beszélt róla, az a picsa, aki kisfőnököt csinált apádból az üzemben), igen, ott állnak apámmal. Én halott vagyok, elgázoltak. És a húgom az én ágyamban alszik, az én polcomra teszi a babáit, anyám csak neki keni a mézes kenyeret. A szőke nő meg mosolyog a koporsóm felett, igen, apámnak kevesebbet kell fizetnie, a húgom pedig titokban kinyújtja a nyelvét, ahogy a hátam mögött szokta. És azt sziszegi majd, hogy Te vagy a hibás.

Mert a húgom szerint anyám és én voltunk a hibásak, hogy apánk azt kiabálta anyánknak azon a vasárnapon, hogy vele nem lehet élni, így nem lehet élni, ő nem akar itt maradni. Ebben az örökös szegénységben. Aztán kiment a házból. És nem jött vissza. Ezt mondta egyre a húgom. Akinek kék szeme volt, mint az apámnak. Hogy Anyu és te tehetsz róla, hogy apa nem jön vissza, ide.

Engem senki sem szeret, mondtam másnap hangosan, ha nekem kell elsőnek meghalni az úton, és anyám megint lekevert egy pofont. De aztán anyám kijött velünk az útig, álltunk a beton szélén, anyám elöl, én az ő testének védelmében, mögöttünk a húgom, a teherautók jöttek, egyre jöttek, az anyám káromkodott, a fenébe, hány kocsi jut erre a nyomorúságos útra, mi van itt. Véget érhetne már az építkezés. Aztán intett, na, most, gyerünk, és szaladtunk. Anyám, én, a húgom. Odaát anyám megölelte a húgomat, rajtam lökött egyet, nevetett, menjetek!, mondta, este nem leszek otthon, dolgozom, a kulcs a szomszédban, a vacsora az asztalon, menjetek.

Kicsit könnyebb lett a szívem. Arra gondoltam, hogy anyám elém állt, hogy fontos voltam neki, de a húgom senkiért sem felelt. Ő csak bámult a sor végén, ő jött, ő nem figyelt a motorzúgásra, ő nem döntött semmiről, ő nem volt jelen, és közben egyre arról beszélt, hogy a városban kellene élnie. Apánál. Ott kell laknia. Igen, ott fogok lakni. Apánál, mondta komolyan. Én nem leszek mindig itt, nem leszek ebben a koszban, folytatta, hamarosan költözöm. Be Apához. Margit nénihez. A városba. És akkor te úgy jössz, ahogyan akarsz az iskolába. Egyedül gyorsabb vagy. Mondtam neki, hogy nem hiszem, hogy apánk őt befogadná. Margit néninek nincs gyereke, másét miért nevelje. Te neki senki vagy. Maradsz velünk, itt rohadsz meg a telepen. A kutyák között. A sárban. A hidegben. Velem. A húgom mosolygott, és azt mondta, majd meglátom, hogy apa nem hagyja annyiban. Ő vele fog élni. Vele fogok

élni, a városi lakásban külön szobám lesz, járunk moziba, cukrászdába. De semmi sem lett, apám nem jött érte, a húgom szótlanul lépkedett mögöttem az úton.

Aztán meghalt Gerendás bácsi a telepről. Tél volt, hó, hideg, az öreg berúgott a városban, a buszállomás mellett volt egy kocsma, Gerendás bácsi hazafelé menet részegen elesett, megfagyott… az öreget a betonút mellett találták meg, feküdt a földön, az első teherautó sofőrje vette észre, ő állt meg. És anyám ekkor azt mondta: Nem baj, öreg volt. Nem figyelt, felelőtlen volt, van ilyen. Öregen nem vészes a halál. Kérdeztem anyámat, hogy öregen miért nem baj a halál. Gerendás bácsi kedves volt, a rák elvitte a feleségét, Gerendás bácsi nekem ajándékozta az autósújságokat, amiket a fia hagyott itt. Erre kaptam egy pofont, anyám sírt, azt kiabálta, hogy itt élünk ezen a rohadt telepen, ahol bolt sincs, az ablakok rosszak, dől be a hideg, minden penészes, ez a tetű élet. Itt még inni sem lehet, és azt ígérték, hogy lesz átkelő az úton, ígérték, hogy bevezetik a gázt, lesz fűtés, de nem lett, azt is ígérték, hogy lakást kapunk bent a VÁROSBAN, ez a telep meg van átkozva, mi senkik vagyunk… A húgom erre azt mondta, ő most el akar menni. Ő nem ide való. És sírt. És anyánk beszéljen Margit nénivel, hogy ő átmehessen a meleg lakásba. Anyám erre neki is adott egy pofont, a húgom üvöltött, el akar innen elmenni, őt itt verik… Vette a kabátját, kiszaladt a házból, futott a házak között az ösvény felé. Ha most meghal, gondoltam, engem nem lehet hibáztatni. És különben is, hazudik, életében először kapott pofont. Anyám sírt, a földhöz vágta az egyik tányért. Ha a húgom leesik az ösvényen, gondoltam, ha belezuhan a vízbe, öt percig sem él. Kihűl, a jeges víz végez vele. Így tanultuk az iskolában. És akkor egyedül leszek a szobában, anyám csak nekem keni a mézes kenyeret. Anyám bement a szobába, lefeküdt az ágyra, nyögött, elaludt, én néztem ki az ablakon, mi lesz, ha a húgom eljut az útig, és ott elüti egy teherautó. Semmi tapasztalata. Gondoltam.

A húgom nem jött vissza, sötét lett, anyám későn ébredt fel, hol a húgod, kérdezte kábán, mondtam, hogy vette a kabátját, kirohant, elment. Ment a meleg lakásba. A városba. Margit nénihez. Aztán utánamentünk, a húgom ült apámmal a konyhában, a húgom csokoládét evett, apám térdelt előtte, magyarázta, hogy majd nyáron elmennek kettesben nyaralni, fürödni fognak, a húgom kap kerékpárt, de most haza kell mennie. A telepre. És nincs baj. És a húgom ette a csokoládét, és a szemében már nem maradt semmi a dühből, és mintha kék sem lett volna.

Teltek a hónapok. Egy napon jött apám, táskával állt az ajtó előtt, itt vagyok, mondta, visszajöttem, kitett Margit, és anyám azt kiabálta, menj innen, takarodj, és apám ment, egy másik városba költözött, közben a Vasmű épült, a teherautók ritkábban jártak. Teltek az évek. És a húgom egyszer csak azt mondta, szerzett helyet, diákotthonban fog lakni, távol tőlünk, Apa közelében, és nem akarok többé találkozni veletek, majd elment. Aztán hajnalban kigyulladt Gerendás bácsi lakatlan háza, lángoló kutya szaladt ki az épületből, még soha nem látta azt az állatot senki, futott a folyó felé, anyám jajgatott, ez rossz jel, mondta, és másnap anyám lázas lett, hányt, remegett, jött a mentő, az orvos azt mondta: rák, anyám kórházba került, feküdt a folyosón, egyre hányt, két nap múlva meghalt.

A temetés után anyám húga jött, összecsomagolt, vitt magához, nagyvárosba kerültem, égtek a fények este az utcán, láttam játszóteret, hidakat, lett saját szekrényem, törülközőm, a kamrában aludtam, a mosógép mellett, a nagynéném azt mondta, mostantól rendesen kell viselkednem, ők a hasznos embereket szeretik, lesz jövőm, ha akarom. És vinnem kell az unokatestvéremet az iskolába. Mert mindenki autót vesz ebben a városban, erős lett a forgalom, nincs mindenütt járda, építkezés van, az út veszélyes: Úgy menjetek az út szélén, hogy te mész belül, az autók felé. Te vagy a felelős, mondta a nagynéném férje, és a nagynéném megsimogatta az arcomat. Nem szóltam semmit, csak néztem őket, álltak velem szemben, nagyok voltak, kövérek, unottak. Az unokaöcsém is kövér volt, egész nap a tévét nézte, velem nem beszélt. Így csak álltam, és azt gondoltam, mindig én megyek a rossz oldalon. Örökké én vagyok a felelős, nekem kell elsőnek meghalnom. Reggel fogtam az unokaöcsém kezét, megyünk, mondtam, indultunk, az autók, a robogók, a reggeli buszok jöttek, hozták ránk a szelet, a száraz port, a benzingőzt, mi csak mentünk az egyre magasabb házak között, az unokaöcsém bent, én a fal mellett biztonságban, így akartam. Legalább egyszer. Ebben az életben. Aztán sportautó dübörgött, az unokaöcsém ugrott, nézd, mutatta, nézd, egy Ferrari, elengedte a kezemet, lépett, ment a vörös autó után, dudáltak, fékeztek, kiabáltak, én meg visszarántottam, pofon vágtam, magamhoz szorítottam, és hallgattam, hogyan sír az én kis unokaöcsém.

(A novella az Irodalmi Jelen című folyóiratban jelent meg, 2017-ben.)